

Aantekeningen over Beeldende Kunst

door Cornelis Veth

TWEE belangrijke tentoonstellingen waren deze zomer in twee grote gemeentelijke musea van ons land te bezichtigen. De ene, die van Honderd jaar Franse Kunst in het Stedelijk Museum te Amsterdam, hield geen verband met het regeringsjubileum der Koningin, anders dan dat ze ter gelegenheid daarvan was ingericht, de tweede, die in Boymans te Rotterdam, slechts in zoverre, dat zij kunstwerken (schilderijen en tekeningen) deed zien, tijdens die periode door Nederlanders (ook in het buitenland woonachtige) verzameld.

Laatstgenoemde tentoonstelling, te uitgebreid en te velerlei, dan dat men er in een kort overzicht recht aan zou kunnen doen wedervaren, maar in alle opzichten in hoge mate geslaagd en bezienswaard, kreeg een bijzonder cachet door de aanwezigheid van de prachtige aanwinst van het museum zelf, het schilderij „De Emmausgangers” van Johannes Vermeer. De opzienbarende vondst van dit sublieme meesterwerk, dat zo lange tijd verborgen en verwaarloosd is geweest, en geheel vergeten in Zuid-Frankrijk ontdekt, geeft een bijkomstige belangrĳheid aan het feit. Van meer betekenis is, dat het toont, hoe deze on-overtroffen tonalist, door zijn lyrische binnenhuisschildering vooral zo hoog aangeschreven, ook nog, in de tijd, toen hij zich van andere dan deze gemeenzame motieven scheen te hebben afgewend, een enkele maal op een gewijd onderwerp is teruggekomen. En welk een wijding ligt over dit eenvoudige geval dat hij, zonder iets van rhetoriek, behandeld heeft als een werkelijke, slechts door de geest en de emotie verheven gebeurtenis. De stemmige kleur, die toch volkomen zijn pure kleur blijft, het licht, dat het heerlijke licht is, dat ook in zijn binnenhuizen valt, en het stille, ingehouden gevoel van vrome aandacht bij de mannen en de vrouw, die deze uit de dood verrezen mens in hun midden zien — een gevoel, waarvoor de verwondering van zoeven nog zo merkbaar plaats heeft gemaakt —, alles maakt dit unieke schilderij tot een werk, waarin de intimiteit en werkelijkheidszin der Hollandse school opgeheven worden tot een verbeelding, zo schoon, als het bijbelverhaal nog zelden heeft gewekt.

De tentoonstelling der Franse schilderkunst geeft een overzicht van de tijdperken en scholen, die de gehele negentiende eeuw in dat land groot hebben gemaakt. Dit is wel het belangrijke resultaat van het bijeenbrengen dezer werken, want hoewel de Franse schilderkunst hier te lande in de laatste jaren op vele wijzen door tentoonstellingen geëerd werd, betrof dit meestal bepaalde perioden. Wie niet de gelegenheid heeft gehad, op zijn gemak, en met een geduld, dat door de veelheid en de slechte indeling der museumschatten daar, wel zeer nodig is, de Franse kunst ter plaatse te bestuderen, heeft gewoonlijk de indruk, dat met de val van het classicisme van een David en een Ingres daar de schilderkunst na een inzinking zich eigenlijk pas weer heeft hersteld. Ook hij, wien een schilderij als „De vermoorde

Marat" van David ondanks de onmiskenbare grootheid der opvatting en de nobele stijl, om de kilheid der kleur geen schoonheidsontroering geeft, of wiens waardering voor de bontgekleurde composities van Ingres koel blijft, moet in de portretten van den eerste, en vooral misschien in dat prachtige gezicht op een park (nota bene van uit de gevangenis gemaakt) den groten en verrassend menselijken kunstenaar herkennen, en in menige beeltenis van Ingres de stijl, de puurheid der vormen en het delicate gevoel.

Het is een merkwaardige omstandigheid, dat tentoonstellingen van een keur uit de enorme schat der Franse schilderkunst altijd nodig blijven, wegens de waarlijk onverdragelijke wijze, waarop de meesterwerken der grootste schilders in het Louvre te Parijs opgesteld zijn. Daar hangen in een onmetelijke zaal bijeen, soms heel hoog, vaak vlak naast elkaar, die kapitale doeken, die de namen hunner makers wereldberoemd hebben gemaakt, die aesthetische revoluties hebben verwekt, tegenstand en verering ontmoet: die Schipbreuk van Gericault, die Dante op de bark van Delacroix en andere geweldige stukken van zijn hand, die dorpsbegravenis en dat drukbevolkte atelier van Courbet, dat eens zo opzienbarende déjeuner buiten van Manet, enz. Zulk een overrompeling van den beschouwer, zulk een gedrang van grootheden is noodlottig voor genot en critische waardering beide. Tentoonstellingen als die in Amsterdam doen ons die meesters en hun onvergelykelijke bekoringen veel meer benaderen, wij zien hen als het ware in de ogen, en waar, als hier, de keuze meestal treffend juist is, blijft er iets in ons naleven van die kennismaking. Geen werkelijk proever van het schone zal de zalen hebben verlaten zonder de herinnering aan een zuiver genot, geschonken door de portretten en de landschappen van den harmonieuzen Corot, door Courbet's vastheid en levenskracht, door de grootse en hartstochtelijke kijk op de werkelijkheden van het leven die Daumier toont, door de vaart en de kleurenweelde bij Delacroix, door de machtige breedheid van Manet, door de charme en gratie der Renoirs uit zijn goede tijd, door de lichtheid, de poëzie, het bruisende leven in de werken der impressionisten zoals Monet en Sisley. Wie van ons, die uiteraard slechts zelden de originelen onder de ogen krijgen, zal niet dankbaar zijn voor een zo uitgebreide en waardige vertegenwoordiging van de sterke, eerlijke en voorname tekenkunst van Degas als de met zijn pastels bedekte muur hier biedt, of voor de royale keuze uit het schilderwerk van den misschien nog niet algemeen naar waarde geschatten Toulouse Lautrec, zo spontaan in zijn stijlvolle geestigheid en zo diep in zijn luchtige karakteristiek? Een gehele zaal is aan het werk van Cézanne gewijd, den laatste der meesters. Ik weet niet, of men dezen zeer fijnen meester thans niet hier en daar overschat, hoe mooi hij ook, vooral in het stilleven, kan zijn, en of hij niet in vergelijking met een Corot, een Manet, en een Renoir (in de kracht van zijn leven; latere, slappere werken zijn hier wel wat onnodig talrijk) meer een experimenteur is dan een meester. Maar men kan den organisator van deze leerrijke en verheugende tentoonstelling zeker geen verwijt maken van

deze hulde aan een grote naam, nog minder dan dat men, zonder volledige kennis van de omstandigheden, uit de afwezigheid van Decamps (zeker een der belangwekkendste schilders uit de vroege tijd), en van Fantin Latour (die toch wel iets afzonderlijks vertegenwoordigt) conclusies mag trekken. Van bij-omstandigheden immers hangen zulke details af, en wie bang zou zijn voor onvolledigheid en zelfs voor een zekere mate van onrecht, zou zulk een tentoonstelling niet kunnen ondernemen, en ons zeker nog meer tekort doen.

Het voorontwerp wettelijke regeling inzake kinderbijslagverzekering

door G. M. Nederhorst

Voorgeschiedenis

HET voorontwerp voor de wettelijke regeling inzake kinderbijslagverzekering is allesbehalve nieuw te noemen. De vraagstukken van kinderbijslag en familieloon vormen een haast jaarlijks terugkerend punt van discussie bij de begrotingsdebatten. Bepalen wij ons tot Nederland, dan zien we dat reeds in 1912 door Minister Regout de kinderbijslagregeling werd ingevoerd voor het onderwijzend personeel en voor de postambtenaren. Met deze, zeer beperkte toepassing, had de idee van de gezinstoeslag ingang gevonden wat betreft de salarisregeling van het overheidsperoneel, niettegenstaande de tegenstand, die hiertegen van sociaal-democratische en andere zijde bestond.¹⁾

De gedachte van de instelling van een Rijkskinderfonds, teneinde op deze wijze de kindertoeslag ook toepasselijk te maken voor arbeiders in dienst van particuliere ondernemers werd in Nederland het eerst naar voren gebracht door Mr. Aalberse in 1915 in een artikel in het *Katholiek Sociaal Weekblad*.²⁾ Door de grote tegenstand, die er tegen de kindertoeslag aanwezig was, was de regering genoodzaakt een staatscommissie te benoemen teneinde over dit vraagstuk rapport uit te brengen. Het verslag van deze commissie-Stork was voor de voorstanders van kindertoeslag zeer teleurstellend. De commissie meende op grond van het beginsel „gelijk loon voor gelijke arbeid”, het geven van kindertoeslagen te moeten afraden. Tijdens de behandeling in de Kamer in 1919 kwam er van verschillende zijden tegenstand tegen de conclusies van dit rapport, welke zich kristaliseerde in een motie van den heer Bomans, waarin uitgesproken werd dat het wenselijk was bij de bezoldiging van rijksambtenaren rekening te houden met de gezinsgrootte. De regering trok uit het aannemen van deze motie haar conclusie; in het vervolg werd bij de bezoldiging der rijksambtenaren met

¹⁾ Dr. Th. v. d. Waerden: *Gezinsloon en Kindertoeslag*, 1912.

²⁾ Mr. P. J. Aalberse: *Kath. Sociaal Weekblad*, 14e jaargang 1915, blz. 476.